

PÉLDAGYŰJTEMÉNY szemét használata a tervezés során

OROSZLÁNY MIKLÓS

BME Építőművészeti Doktori Iskola

2017 január

témavezető: Sugár Péter DLA

konzulens: Simon Mariann

Példagyűjtemény

Szemét használata a tervezés során.

Bevezető

Az összegyűjtött példák közös eleme, hogy a hulladékot vagy annak problematikáját használja a tervezés során. A leggyakoribb felhasználás a hulladék, szemét másodnyersanyagként való betervezése, aminek elsődlegesen fenntarthatósági jelentősége van. Az összegyűjtött példák többsége ezen az elsődleges értelmezésen túl többet szeretne.

Egy részük a tárgyak, anyagok korát felhasználva, azok történetének beépítésével tágítja ki az épület értelmezését. A Rural Stúdió projektjei olcsó és kreatív nyersanyagként tekintenek a hulladéokra. Az eddigi működésük alatt folyamatosan változott a szemétanyagok felhasználása, tervezésben való megjelenése. A kezdeti kísérletező próbálgatásokat felváltotta a kutatásokon alapuló felhasználás. Kezdetben a szemét anyaga, textúrája dominált, míg a mai épületeknél felváltotta ezt a hulladék tágabban vett értelmezése. Az egyik első ikonikus épületük, a Glass Chapel Masons Band-ben, autóbontóból beszerzett szélvédőket hasznosított, az egész közösségi épületnek ezek a tárgyak adják az építészeti karakterét. A Perry Lakes parkban épített madárlesnél már egy másik megközelítés látszik. Itt a feladathoz a hallgatók kerestek egy elhagyott erdésztoronyot, és a tervezési feladat annak áthelyezése és megmentése volt. A fémszerkezet életútjának a megsokszorozásával elkerülték új építőanyagok felhasználását, és egy tudatos hulladékszemléletet alkalmaztak. A legutóbbi munkájuk a tavalyi Velencei Biennálé pavilonjának a tervezése. Itt a kiállítás fizikai elemei már az installálás előtt megtalálták későbbi helyüket, a kiválasztásukat a szükség és a kiállítás utáni felhasználás határozta meg. A szociális és szolidáris projekteket bemutató kiállított videókhöz tartozó "termek" határoló falait hajléktalanoknak szánt matracok, a padokat házfelújításra szánt hőszigetelő táblák adják. Mindhárom építészeti munkában a hulladék fogalma, kérdése és kezelése központi szerepet kap, de mindegyikben más módszerrel, más megközelítésben használják a tervezők. Ezek a különböző tervezési módok más eredményekkel járnak, másképp határozzák meg a munkák építészeti eredményeit.

Csoportosítási szempontok

A) A szemét mint elsődleges koncepció

A szemét megjelenése alapeleme a koncepciónak. A szemét és annak kezelése mint fő motívum jelenik meg. Nem tartoznak bele ebbe a kategóriába azok a projektek, ahol a szeméttel való foglalkozás kiegészítése egy erősebb koncepcionális tervezési elvnek (pl.: fenntarthatóság, hely szelleme, hely karaktere).

A D.I.R.T. Stúdió New York-i High Line terve második helyezést kapott a tervpályázaton. Az ő javaslatuk a terület "minimális fenntartásáról" szólt. Szerintük úgy volt jó az elhagyott, megemelt vasútvonal, ahogy természetesen kialakult. A gyomok természetesen foglalták el a lehetséges helyeket. A tervpályázatuk szerint a hely adottságai tökéletesek, csak annak fenntartása szükséges, apró kiegészítésekkel (1-2 lépcső, árnyék, állagmegóvás). Ennél a tervnél az elhagyott, eredetileg bontásra ítélt vasútvonal fontos szerepet játszik, de a fő koncepcionális elem a hely karakterének megóvása.

B) A tervezés célja a megítélés kihasználása; a szemét értelmezése

Ezeknél a munkáknál a már meglévő szemét fogalmat használja, társítja a tervező. A projekt egyik fő eleme a szemét megjelenése, a kopottas, használt, elhasznált anyag. Tudatos szándék az elhasználtság, újrahasznosítás, újrahasználat megjelenítése. Ross Langdon ugandai tervénél alapkonceptió volt, hogy az új tetőfedés helyett használt anyag jelenjen meg a tájban az épületen. Az építészeti karaktert a megőrzött rozsdafoltok mintázata adja. Ezeknél a munkáknál első pillantásra leolvasható a hulladék újrahasznosítása. Szintén erre példa az elhagyott épületek újrahasználatára minimális felújítással, belakással.

C) A tervezés célja a megítélés megváltoztatása; a szemét újraértelmezése

A tervezés során a szemét megítélése megváltoztatható. A szemét új kontextusba helyezésével a szemét újra értéké válhat. A tervező a tervezési folyamat során úgy alakíthatja a produktumot, hogy a társadalom másként nézzen rá. Ahogy a használati tárgyainkból szemét lesz, úgy változhat vissza a hulladék ismét hasznossá.

D) Meglévő szemét használata a tervezés során

A tervezéshez meglévő, szemétté váló tárgyakat vagy alapanyagokat használ. A legtöbb szeméttel foglalkozó projekt ilyen, de vannak olyan projektek is, ahol a tervező nem az alapanyagra fókuszál, hanem a projekt által keletkező jövőbeli hulladéokra.

Ezek a projektek nem tartoznak ebbe a kategóriába.

A "Cradletocradle" (William McDonough, Michael Braungart, 2002) egy műanyag lapokra kiadott könyv. A szerzők célja egy olyan könyv létrehozása volt, ami könnyedén, minimális veszteséggel újrahasznosítható, ezért döntött a tervező a műanyag mellett.

E) Későbbi szemét keletkezésének befolyásolása

Lásd előző példa ("Cradletocradle") vagy a Bevezetőben említett Rural Studio-projekt (2016 Velencei Biennálé). A tervező előre befolyásolja, hogy mennyi szemét keletkezik a projekt által. Előfordulhat, hogy a beépített építőanyag természeténél fogva újrahasznosítható (mint a bontott téglák), de napjaink komplex szerkezeteinél ez elsősorban a tervezés során dől el.

F) Globális, általános problémamegoldás a tervezésnél (fenntarthatóság)

Egyes projekteknél cél az általános, nagy léptékű megoldáskeresés. Ez nem a beavatkozás léptékét jelenti, hanem elsősorban a széles körben való alkalmazhatóságot. Ezek a munkák a fenntarthatóság globális problémáira keresnek választ. Olyan megoldásokat keresnek, melyek nagy léptékben hatnak, újra alkalmazhatóak. Nem tartoznak ide például azok a megoldások, amelyek speciális tudást, felszereltséget kívánnak. Azok jók lehetnek egyes lokális problémák kezeléséhez, de munkai igényük miatt nem tudnak elterjedni.

G) Lokális, egyedi problémamegoldás a tervezésnél

Ezeknél a munkáknál a helyszínnel vagy a megrendelővel kapcsolatos szituációból jön a szeméttel való tervezés; lokális, egyedi problémára ad megoldást. Ez történhet spontán módon a szükség kényszerítése folytán, vagy tudatos tervezői döntés alapján.

A ROTOR Stúdió projektjei a bontásba kapcsolódik be nagyobb kivitelezések előkészítésénél. Segítenek egyes elemek kibontásában és értékesítésében, újrahasználásban. Olyan anyagokkal foglalkoznak, amelyek jól és gyorsan eltávolíthatóak, később jól tervezhetően továbbhasználhatóak. A helyszínen ilyen speciális, precíz bontásra kevés idő jut, a szerződött kivitelezési idő nem csúszhat. Ezért gondos előkészítés után, koncentráltan történik az értékes és felhasznált alapanyagok gyűjtése. Ezt a tevékenységet egy határidők és munkaidő közé szorított hagyományos technikákkal dolgozó kivitelező nem tudja elvégezni.

H) Esztétikai érték: A hiba mint esztétikai érték

Ezekben a projekteknél a szemét más tulajdonságai mellett elsősorban esztétikai értéke miatt kerül felhasználásra. Ez az esztétikai érték ezekben az esetekben (ebben a kategóriában) a hibából, a hiba szépségéből fakad. Ez a hiba megjelenik az újrahaszált anyagok felületén, egy hibás elem betervezése vagy az elemek hibás sorolása által. Ez az esztétikai minőség az, ami sokszor felértékeli az elhagyott épületeket.

I) Esztétikai érték: A hulladék mint struktúra

Ennél a kategóriánál is elsődleges szempont a szemét esztétikai megjelenése. Struktúra létrehozása, azonos elemek halmozása, egy bizonyos rendben történő kirakása nemcsak szemét alapanyagból szokásos, de hulladékból való építésnél a leggyakoribb tervezési módszer. A struktúrába rendezett szemét könnyebben elveszti előző jelentését.

Ilyenek Edward Burtynsky tájképei, ahol a szemét mint másodnyersanyag rendeződik képpé. De ilyenek a Rural Studio egyes épületei is, ahol az autószelepvédők, padlószőnyegek, ipari hordók struktúrája adja az építészeti karaktert.

J) A szemét története, emlékezete felhasználásra kerül a koncepcióban; folytonosság

A régi, nem használt tárgyakhoz rengeteg jelentés kapcsolódik. Idővel ezek a jelentések, emlékek elkopnak, felerősödnek, átalakulnak. A szemétté váló anyag vagy épület újrahasználásával ez a jelentés beépülhet a tárgy további életébe. Az új használathoz egy többletjelentést ad.

A Tacklebox 2012-ben egy boltot és egy kioszkot készített egy minőségi kozmetikai cégnek, amelyik éppen akkor terjeszkedett Európából Amerikába. A kioszk bútorzata tömbösített New York Times-okból készült. A tervezők két jelentést adtak hozzá a termékhez. Egyrészt az újrahaznosítás által a környezettudatosságot sugallták, másrészt a New York Times amerikai elismertségét és megbízhatóságát társították az új termékhez. Felruházták egy olyan történettel, amely időbeliséget adott neki. Az elegáns belvárosi üzletükben is újrahaznosított újságpapírt használtak. Azonban itt darabolva, tömbösítve, keretbe foglalva csak a lapok textúrája látszódik, a lapok nem. Az újságpapír itt építőanyagként szerepel, elveszti a történetét, jelentését.

Ebbe a kategóriába tartoznak azok a projektek is, ahol a patina, régiség, régiesség, romosság romantikájának motívuma dominál. A használaton kívüli épületek, tárgyak gyakran hordoznak nosztalgikus érzéseket. Ezeket a tervezés és az újrahaználás során meg lehet őrizni és ki lehet hangsúlyozni.

A ROTOR Studio "White Out" munkája Ghentben, Belgiumban egy épület történetének, múltjának darabjait hangsúlyozza ki, meséli el. Az egésztest fehérre festve, csak néhány fontos pontot hagyva eredetiben, 36 képben mesélik el az épület múltját.

K) A szemét megsemmisítése, elhelyezése a tervezésnél; véglegesség

Ennél a kategóriánál a projekt életén belül következik be a hulladékká válás.

A Muurbloem iroda egy homokhengert tervezett, ami egy olyan eszköz, amivel egy ideiglenes mintát lehet nagyobb felületekre kiszórni homokból. A homokszőnyeg már a létrehozásakor magában hordozza a pusztulását. Csak ideig-óráig tud létezni a minta, utána eltűnik.

		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
K		szemét stílus	értelmezés	átértelmezés	meglévő	jövőbeni	globális	lokális	hiba	struktúra	történet	véglegesség	
1.	Langdon	x	x		x			x	x		x		
2.	D.I.R.T.			x	x		x						
3.	D.I.R.T.	x	x		x		x						
4.	HILLWORK	x	x		x			x	x		x		
5.	BLDGS		x		x			x	x		x		
6.	ROTOR	x	x	x	x			x	x		x		
7.	ROTOR	x		x	x			x					
8.	ROTOR	x		x	x		x						
9.	Tracklebox		x		x			x		x	x		
10.	Tracklebox			x	x			x		x			
11.	RS (Glass)	x	x		x			x		x			
12.	RS (Carpet)	x		x	x			x		x			
13.	RS (Tower)	x		x	x			x					
14.	RS (Barrel)	x		x	x			x		x			
15.	RS (Library)		x		x			x	x		x		
16.	RS (Biennale)	x		x		x	x						
17.	UMiNES	x	x		x		x			x			
18.	Muurbloem			x		x		x				x	

1.

Név: Savannah Bandas
Hely: DNY Uganda – Queen Elizabeth Nemzeti Park
Tervező: Ross Langdon
Tervezés éve: 2012
Forrás: <http://www.rosslangdon.info/savannah-bandas/> (2017.01.)

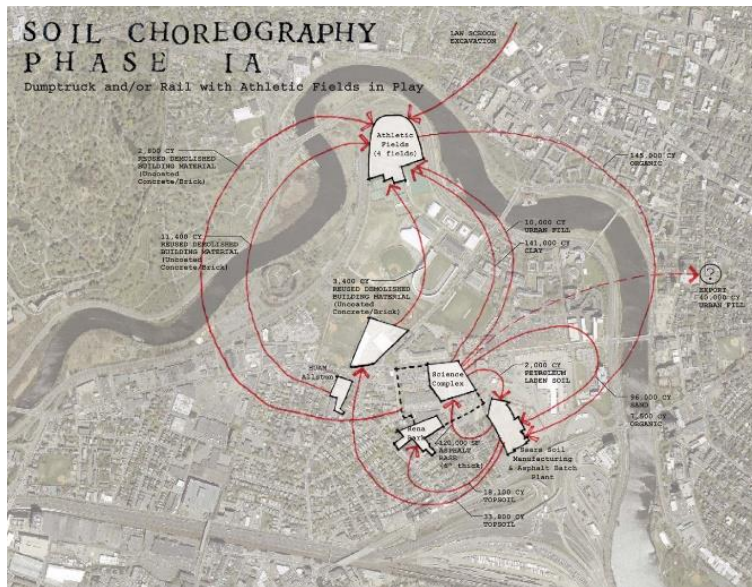

A szállásépület a Queen Elizabeth Nemzeti Park határán épült Ugandában, a helyben fejlődő ökoturizmus kiszolgálására. Az épület falai helyben égetett téglából készültek, helyi munkások bevonásával. A négy bungaló falainak mindegyike eltérő technikával készült. A tetőnek különálló szerkezete van, a falaktól elemelve fedi az épületet. Az épület fedése elbontott fémlemez újrhasználatával készült. A környező település lakóházainak és iskolájának fedését felújították és lecserélték. Az elhasznált, toldott-foldott lemezek helyett új tetőfedést kaphattak a házak. Az elbontott hulladékból készítettek tetőt az új épületnek.

Ross Langdon az újrhasznált lemezeket azért alkalmazta, hogy az új épületeket a tájba rejtse. A helyben kapható olcsó fémlemezfedések a természetvédelmi területek háborítatlan világában túlságosan hangsúlyozzák az új épületeket. Ezzel szemben a foltos, rozsdás fedés kaméleonként szeretne megbújni a környezetében. A külső megjelenésen túl a helyi anyagok újrhasználatával Ross rákényszeríti a turistákat, hogy egy picit úgy éljenek, mint a helyiek.

2.

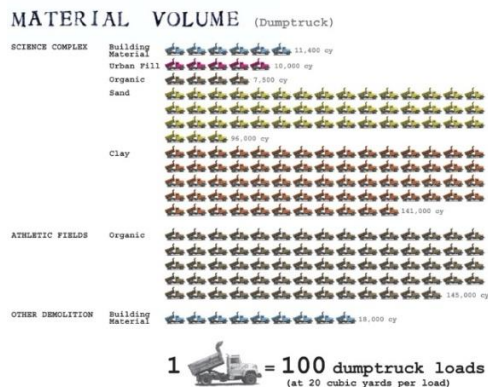
Név: POST-INDUSTRIAL GROUNDWORK
Hely: USA, Boston, Massachusetts
Tervező: D.I.R.T. Studio (Dump It Right There)
Tervezés éve: 2007
Forrás: <http://www.dirtstudio.com/#postig> (2017.01.)
[http://assemblepapers.com.au/2016/07/22/daylighting-d-i-r-t-studio/\(2017.01.\)](http://assemblepapers.com.au/2016/07/22/daylighting-d-i-r-t-studio/(2017.01.))

A Harvard campusának bővítésére készült a koncepció, amelynek célja, hogy az építkezések során keletkező hulladékot és kitermelt földet helyben kezelje. Elsődleges célja, hogy csökkentse a várható irgalmatlan anyagmozgatás környezeti hatásait. Ezzel párhuzamosan célja az elképzelésnek, hogy Allston közösséget bevonja a folyamatokba.

A koncepció szerint helyben helyezi el az elbontott épületek maradványait és a fennmaradó, megmozgatott termőföldet is felhasználja. Az autópályához és vasúti sínekhez közel, egy meglévő parkoló területén létrehoz egy "talajgyárat", ahol az anyagmozgatások történhetnek. Az É-i sportpályákon kitermelt használható földet itt deponálja, a bontási hulladékot alapozáshoz használja. A két terület közötti anyagmozgatáshoz egy ismét üzembe helyezett vasúti sínpart használ. A talajcsere megtörténte után visszaállítja a sportpályákat és parkosítja a vasútvonalat.

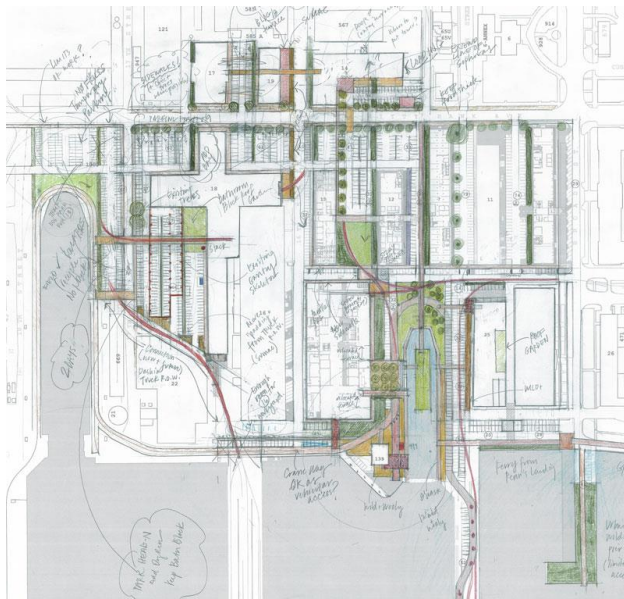
Az elképzelés a teljes beruházást úgy organizálja, ütemezi, hogy a keletkező hulladékok mennyisége minél kisebb mozgatással történjen, a mennyisége csökkenjen. Az elhelyezés helyben tartásával elkerüli, hogy a teljes építési törmelék a szomszédos kertvároson keresztül kelljen elszállítani. Ez a hozzáállás a tervezőt már a beruházás gondolatától bevonja tervezőként a folyamatba, a keletkező hulladék minimalizálásának rendeli alá az egész folyamatot.

3.

Név: URBAN OUTFITTERS HEADQUARTERS
Hely: USA, Philadelphia, Pennsylvania
Tervező: D.I.R.T. Studio (Dump It Right There)
Tervezés éve: 2005 – 2011
Forrás: <http://www.dirtstudio.com/#urbnhq> (2017.01.)
<http://www.hillworks.us/previousexperience.html>(2017.01.)

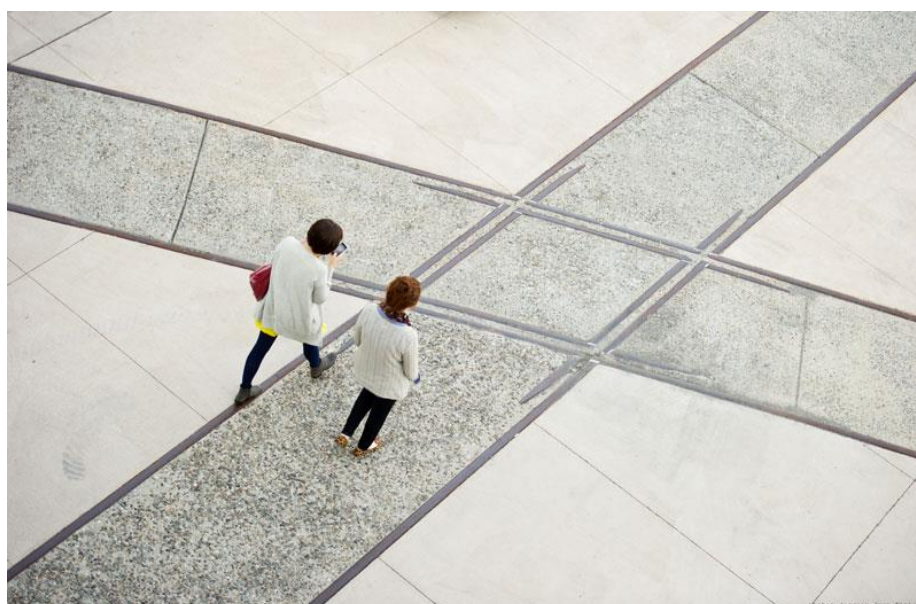
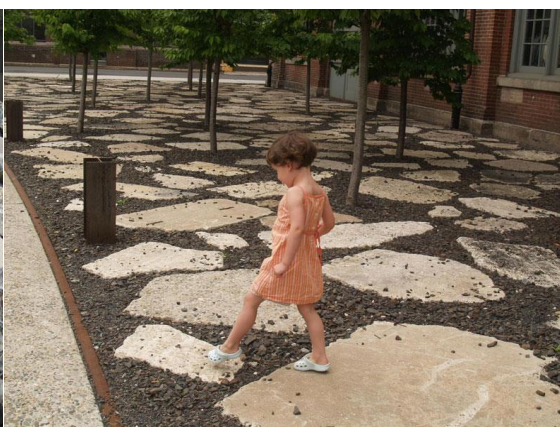
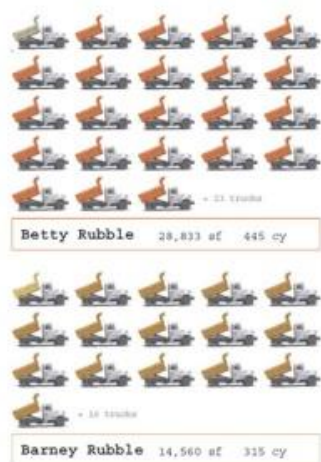
Név: URBAN DRYDOCK NO. 1
Tervező: D.I.R.T. Studio (Dump It Right There)
Tervezés éve: 2007 – 2009

A D.I.R.T. Studio és Julie Bargmann egyik legteljesebben megvalósult terve a philadelphiai kikötőegyüttes revitalizációja. A tervezést a terület feltérképezésével, elemzésével kezdték. A területen dokumentálták az ipari tevékenység megmaradt nyomait, feltárásokat készítettek a pontos rétegrendek meghatározásához. Úgy tekintettek az ipari területre, mintha egy értékes régészeti lelőhely lenne. Bontási terv helyett értékmentési stratégiát dolgoztak ki. Julie Bargmann vallja, hogy akvarell masterplan-ek helyett akciótterveket kell készíteni a mai tájépítéseknek.

League Island a közel 150 éves történetével az egyik legrégebbi haditengerészeti kikötője az Egyesült Államoknak, ahol számos hadihajót szereltek össze. Az Urban Outfitters (URBN) ide költöztette egyik központját. Az irodaközpont helyett azonban Julie Bargmann mindig is egy parkként tekintett a területre. A bontásokat gondosan megtervezték, az alapanyagokat minőségük szerint szortírozták. A hasonló tervezésekhez képest egy különbség, hogy a tervezők mindent értéknek tekintenek, igyekeznek eredeti formájában megőrizni a területet, leginkább csak kiegészítve azt. A kivitelezővel teljes összhangban történt a bontás. A visszaépített beton és törmelékanyaggal közel 37 kamionnyi bontási hulladék elszállítását és elhelyezését spórolták meg. Az anyagok helyben hagyásával megőrizték az egykori ipari tevékenység nyomait.

Ez a típusú tervezés a bontási tervek és előkészületek helyett egy akcióttervben gondolkodik olyan értékjegyzékkel, ami alapján minimalizálható az átalakítás környezeti hatása. Ennek a megközelítésnek egyik alapja, hogy a tájat és területet nem kiindulási alapadatnak tekinti, hanem annak egy folytonos történetébe próbál bekapcsolódni, és azt a történetet folytatni.

4.

Név: 274 Bragg Avenue

Hely: USA, Alabama, Auburn

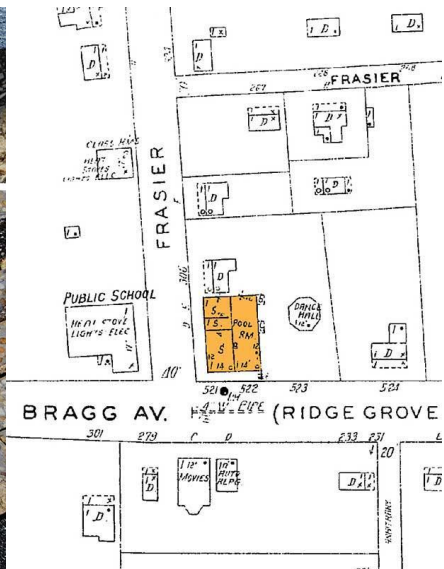
Tervező: HILLWORKS Studio

Tervezés éve: 2010-2011

Forrás: <http://www.hillworks.us/bragg.html> (2017.01.)

<http://www.hillworks.us/bragghistoricresearch.html>(2017.01.)

<http://www.hillworks.us/braggconstructionprogress.html>(2017.01.)

David Hill tájépítész háza és kertje a helyben található alapanyagok felhasználásának elve alapján épült. Egy elhagyott műhelyépületet alakított át családi házzá. A helyben kitermelt anyagokat használta újra, úgy bontva azokat, hogy ne hulladékként végezzék. A megtervezett bontás a későbbi beépítés alapján történt. Így nem csak a felújított épület folytatja a múltat, hanem a kiegészítő elemek is helyben maradvá mutatják eredeti funkciójukat. A "Material Harvesting" elve, hogy a nyersanyagokat minél közelebbről nyerjük az építéshez, lehetőleg a helyi anyagokat újrahasználatával.

5.

Név: VILLA DE MURPH

Hely: USA, Georgia, Atlanta

Tervező: BLDGS

Tervezés éve: 2010-2011

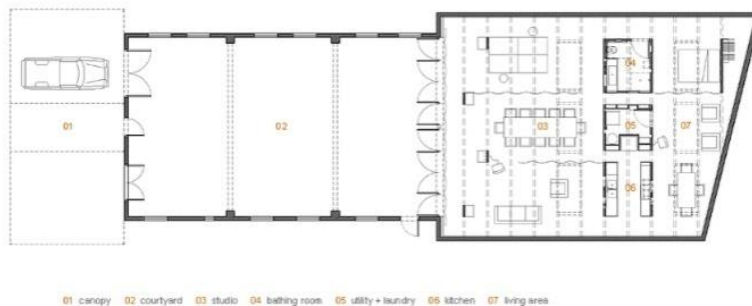
Forrás: <http://www.bldgs.org/work#/villa-de-murph/> (2017.01.)

Az BLDGS építésziroda egy romos műhelyépületbe költözött be. Direkt olyan felújítandó épületet kerestek, ami elhagyott, elhanyagolt területen van, leromlott állapotban. Olyan helyet kerestek, ami senkinek sem kell. Valami elfelejtett helyet.

A szerelőműhely 7 éve üresen állt. A tulajdonosok előkerítése három hónapig tartott. A bontás hat hónapig. A tető teljesen tönkrement, beszakadt. A kiindulás a négy ablaktalan fal volt, egy beton padló, a tető csatlakozásának maradványai és a nyílt égbolt. A rozsdásodó előtető megmaradt, belépve egy tágas, zárt udvarba érkezünk meg. Ez a belső kert tűzrakhehellyel és egy 18 férőhelyes asztallal a fogadótér. Az épület hátsó részében helyezkedik el az új épület, üvegfalal kapcsolódva a kerthez.

A stúdió egyterű: 93 nm. A stúdiótól a lakóteret a kiszolgáló helyiségek határolják el. Ezt a két falat függőleges nyílások és üvegsávok darabolják. Itt található a konyha, zuhanyzó és a mosókonyha. A mennyezetig érő átvágások kilátást biztosítanak a belső kertre és a stúdióra, fényt engedve be. A lakótér az épület hátuljában 80 nm. A belső terek felülvilágítókon keresztül kapnak fényt. Leszámítva az út túloldalán elmenő vonatokat, csendes környék.

6.

Név: White Out

Hely: Ghent, Belgium

Tervező: Architect Sarah Melsens and artist Roberta Gigante + ROTOR

Tervezés éve: 2012

Forrás: http://rotordb.org/project/2012_Grindbakken_expo (2017.01.)

<https://www.architectural-review.com/buildings/white-out-rotor-installation-in-ghent-belgium/8639844.article> (2017.01.)

<https://www.dezeen.com/2012/10/09/grindbakken-by-rotor/> (2017.01.)

Sarah Melsens és Roberta Gigante művész hívta meg a ROTOR csoportot, hogy vegyenek részt Ghentben egy ipari épület átalakításában. Az eredeti elképzelés szerint a kikötői homok- és sóderraktárként használt épületeket tető nélkül, fehérre festve, kiállítóterként használták volna. A ROTOR csoport 36 pontot jelölt meg, ahol a fehér festést elhagyták, és a régi használat emlékeként kiállítást szerveztek. Növényeket, történi emlékeket, graffitiket tartottak meg, elmesélve az épület egykori történetét.

7.

Név: Lafayette Anticipation
Hely: Franciaország, Párizs, 9 rue du Plâtre
Tervező: ROTOR
Tervezés éve: 2013
Forrás: http://rotordb.org/project/2013_LAF
<https://lafayetteanticipation1.squarespace.com/rotor>

A 2005-ben alapított ROTOR tagjait az foglalkoztatja, hogy az iparban és a kivitelezésben az anyagoknak milyen a felhasználása, a mozgása, a kidobása. A ROTOR tagjai praktikusán építészeti munkákban működnek közre, bontott vagy helyben felhasznált anyagokból dolgoznak. Készítenek egy olyan módszertant, ami segítheti az elbontandó anyagok minél hatékonyabb felhasználását. Nagyobb építetésekről begyűjtenek építőanyagokat és eladják újrahasználatra. Konferenciákon, kiállításokon, kutatáson keresztül is foglalkoznak a tervezéssel, az anyagok felhasználásával, a hulladék fogalmával.

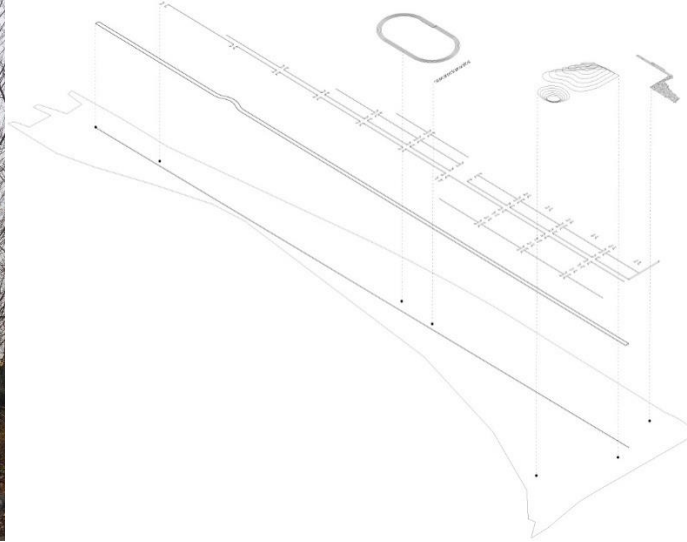
A Lafayette számára egy meglévő épületet alakítottak át kiállítóterré. Az adottságokból kiindulva minél több mindent hagytak az eredeti formájában. Kismértékben módosítottak csak. Az egyik szobában a meglévő álmennyezetet igazították a szoba geometriájához. Eredetileg kettéosztotta a mennyezet az ablakot, és megemelve az ablakmagassághoz igazították, így egy ferde födémet hozva létre.

Ezek a tervezési módszerek csak helyszíni munkával, spontán megvalósíthatóak. Egy kivitelező sem vállalja a bizonytalan megvalósítást, a hiba lehetőségét. Ezért leggyakrabban színházi díszlettervezőkkel, filmesekkel dolgoznak, akik hozzászoktak az intenzív, spontán munkatempóhoz.

8.

Név: Spoor Oost
Hely: Antwerpen, Belgium
Tervező: Technum + ROTOR
Tervezés éve: 2013
Forrás: http://rotordb.org/project/2016_SpoorOost (2017.01.)
<https://www.youtube.com/watch?v=o4-5uXW7dWo>(2017.01.)

Az Antwerpenben megvalósult tájépítészeti projektbe a tervezés közben vonták be a ROTOR csoportot. Egy nagyjából 100.000 m² területű, cca. 1 km hosszúságú revitalizációs terület terebélyesítésébe kapcsolódtak be. A város eredetileg üzleti negyednek szánt volt, de a helyi közösségek meggyőzték a döntéshozókat, hogy városi park jöjjön létre. A ROTOR tervezői a Technum tervezőirodával közösen, helyiek bevonásával a bontások, terepmunkák hulladékát igyekeztek helyben tartani. A kitermelt földből egy dombocskát hoztak létre, a felbontott betonelemek a park egyéb részein hasznosították újra. A terület eredeti karakterét, a nyitott, átlátható tereket igyekeztek megtartani. A tér két legkarakteresebb eleme a mesterséges domb és egy egyenes gyalogos, biciklis ösvény, sima, új beton burkolattal. A nyílegyenes útvonal egy helyen törik meg, ahol egy kisebb meglévő facsoportot kerül ki.

A ROTOR Studio a hulladék fogalmát és a modern kori nyersanyagok fogalmát keresi a tervezési során. Ez az alapelve a tájépítészeti, belsőépítészeti és építészeti munkáiknak.

9.

Név: AESOP kiosk
Hely: USA, New York
Tervező: Tacklebox architecture
Tervezés éve: 2011
Forrás: <http://www.tacklebox-ny.com/project/20/aesop-grand-central/> (2017.01.)

„Az Aesop kozmetikai cég közel huszonöt éve született. (...) Az első három New York-i boltjuk tervezéséhez Jeremy Barbou építész (Tacklebox) keresték meg. A boltok arculatának vezérfonala az újságpapír lett. Az újságpapírt rövid élete, mulandósága összeköti a kozmetikai termékekkel. A precizitást, a kiszámítható minőséget, a termékhűséget a New York Times kapcsolta össze a kozmetikum márkával. A napilap közel 160 éves történelmével, 106 Pulitzer díjjal egy, a vásárlók által jól ismert kontextusba helyezi az új terméket New Yorkban.” Oroszlány Miklós, Strike Magazin

10.

Név: AESOP shop
Hely: USA, New York
Tervező: Tacklebox architecture
Tervezés éve: 2011
Forrás: <http://www.aesop.com/fr/article/new-york-a-to-z.html> (2017.01.)

„Második boltjuk a nyár végén nyílt az Elizabeth street-en, a Nolitan. Itt is az újságpapír volt az alapanyag, de sokkal visszafogottabban, mint a Grand Central állomáson. A 2800 újságpapírbólát tovább aprították, és az így keletkezett 400 000 vékony csík adja a polcok és a termékek háttérét. Az így kialakult felület azonos hangsúlyt kap, mint a többi anyag, nem dominál a papír, hanem azokkal együtt szervezi a belső teret. A két legnagyobb felületet a szürke újság és a fehérre festett téglafal adja. A belső térbe helyezett bútorok papír tömegét világos tölgy keretezi. A homogén szürke felületre záróra után filmeket vetítenek.” Oroszlány Miklós, Strike Magazin

11.

Név: Glass Chapel
Hely: USA, Alabama, Masons Bend
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2000
Forrás: <http://www.ruralstudio.org/projects/glass-chapel>

12.

Név: Lucy Carpet House
Hely: USA, Alabama, Masons Bend
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2002
Forrás: <http://www.ruralstudio.org/projects/lucy-carpet-house>

13.

Név: Perry Lakes Park Birding Tower
Hely: USA, Alabama, Masons Bend
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2005
Forrás: <http://www.ruralstudio.org/projects>

14.

Név: Lions Park Playscape
Hely: USA, Alabama, Masons Bend
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2010
Forrás: <http://www.ruralstudio.org/projects>

15.

Név: Newbern Library
Hely: USA, Alabama, Masons Bend
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2013
Forrás: <http://www.ruralstudio.org/projects/newbern-library>

16.

Név: REPORTING FROM THE FRONT, "The Theater of the useFULL,"
Hely: Venice Biennale, Venice, Italy
Tervező: Rural Studio
Tervezés éve: 2016
Forrás: <http://ruralstudioblogs.org/post/145324666168/rural-studio-exhibit-at-2016-venice-biennale>

Az installáció jól reprezentálja a Rural Studio kiállítási elveit: ne dobj ki semmit, amit egyszer megcsináltál, és ne abból indulj ki, mit tudsz megcsinálni, hanem abból, hogy mit kellene.

A Távolság miatt nehéz előkészíteni egy ilyen kiállítást. Ezért úgy döntött a tervezőcsapat, hogy a kiállítás alapját a munkáikról készült videók adják. A megvalósult munkák kapcsán beszélnek tervezési módszereikről. A kiállítás fizikai elemei már az installálás előtt megtalálták későbbi helyüket, a kiválasztásukat a szükség és a kiállítás utáni felhasználás határozta meg. A tervezők megkerestek helyi civil szervezeteket és velük együttműködve alakították ki a végleges installációt.

Az Assemblea Sociale per la Casa elhagyott épületeket újít fel. 2012 óta 40 lakóházat újítottak fel és adtak oda hátrányos helyzetben élő családoknak. A szervezet a padokként használt hőszigetelő táblákat kapta meg. A Cooperativa Caracol szervezete hajléktalanoknak ad ideiglenes fekhelyet és szállást. Ők a vetítoszobák falait adó ágyalkatrészeket kapták meg és használták fel a kiállítás bontása után.

17.

Név: URBAN MINES

Hely: USA

Tervező: Edward Burtynsky (fotográfus)

Tervezés éve: 2010-2011

Forrás: [https://www.youtube.com/watch?v=U2Dd4k63-zM\(2017.01.\)](https://www.youtube.com/watch?v=U2Dd4k63-zM(2017.01.))

http://www.edwardburtynsky.com/site_contents/Photographs/UrbanMines.html

Edward Burtynsky emberi beavatkozásokat mutat meg tájképein. URBAN MINES sorozatában abból indul ki, hogy az ember mindig is elvett a környezetéből. Napjainkra csak a mennyiség változott. Egy lehetséges kiút lehet, ha a városok körül nagy újrahasznosító üzemek jönnek létre. Ezek olyan területek, mint amilyenek régen a bányák voltak. Ezeket a ma is fellelhető nyersanyagforrásokat gyűjti és fotózza.

18.

Név: Homokszőnyeg

Hely: Eindhoven, the Netherlands

Tervező: Muurbloem

Tervezés éve: 2010

Forrás: <http://www.muurbloem.com/en/products/floorfashion-carpets/sandcarpet-door-muurbloem/dutch-design-awards-2010.html>

DLA dolgozat, vázlat

OROSZLÁNY MIKLÓS

BME Építőművészeti Doktori Iskola

2017 január

témavezető: Sugár Péter DLA

konzulens: Simon Mariann

Az épületek szeméthez kapcsolódó fogalmak mentén való vizsgálata új megközelítéseket és tervezési megoldásokat eredményezhet.

Az első két kérdésben arra keresem a választ, hogy a szemét fogalma használható-e épületekre és hogy az ember meg tudja-e változtatni a tárgyak szemétként való értelmezését.

Ez alapján a két állítás alapján a szeméthez kapcsolódó fogalmak mentén vizsgálom az épületet és az építész szerepét, azt remélve, hogy új tervezési megközelítésekre és tanulságokra jutok.

A hulladék, szemét az ember tevékenysége során képződő anyag, amely az ember szubjektív megítélése szerint feleslegessé vált.

Alapfelvetés 00

Mi a szemét? Az épület kezelhető-e szemétként?

Alapfelvetés 01

A tárgyak/ épületek szemétként való értelmezése emberi beavatkozás által megváltoztatható.

Kérdés 01

A létrehozásnál a tervező hogyan befolyásolhatja, hogy az épületből mennyi idő elteltével váljon szemét?

Kérdés02

Miután a társadalom szemétként tekint egy épületre, a szemét fogalom az építész tervező által tudatosan változtatható, ismét társadalmilag értékessé tehető?

Kérdés03

A szemétnek ítélt épület újrahasználható, újrahasznosítható vagy deponálandó/ megőrizendő?

Kérdés04

Hogyan lehet koncepcionális eleme a tervezésnek az épület tönkremenetele, elmúlása?

DLA dolgozat egyik produktuma:

Fogalmak értelmezése saját nézőpontból

„A létrehozás és a transzformáció tárgyalása nemcsak az analitikus szemléleten alapszik, hanem egy időkeretet ad a tárgyak szociális életének. A pillanatképek vagy a tárgyak évtizedek vagy akár századokon keresztül képei megmutatják a szociális változásokat. A létrehozott tárgyak hatnak a környezetükre, ezért érdemes vizsgálni a létrejöttüket és változásukat, a társadalmi szerepüket.

...

A tárgyakat nem feltétlenül egy előzetes külső kategorizálás rendezi csoportokba, hanem a létrehozás és a változtatás. Ezek a csoportosítások segíthetnek megérteni, hogyan alakítják ezek a tárgyak a múlt és a jövő társadalmát.

...

Az építészetre vetítve az a gondolat vizsgálható, hogy a konkrét épületek megítélését hogyan változtatja az építészeti tervezés, módosítás?”

(részletek korábbi beszámolókból)

Alapfelvetés 00

Az épület kezelhető szemétként. Az épületek az életútjuk során hogyan válhatnak szemétté?

A szemét fogalmának feldolgozása *Kevin Lynch, 1981 Wasting Away* c. könyve alapján. A könyv általánosan és tágan értelmezve elemzi a szemét és hulladék fogalmát, egyes példákkal illusztrálva épületekre, az épített környezetre. A kötet hulladék- és szeméttértelezéseit veszem alapul, azokat szűkíteném le az épített környezetre.

A könyv két történet segítségével indítja a szemét ellentmondásos megítélését. Egy utópiával a szemét nélküli, steril jövőből és egy cacotópiával a mindent ellepő szennyezés és szemét világából. 6 fejezetre bontva értelmezi az emberek és a társadalom viszonyát a szeméthez, a feleslegeshez, az elmúláshoz:

1. Morbid and Dirty Thoughts
2. The Waste of Things
3. The Waste of Place
4. Looking at Waste
5. Then What Is Waste?
6. Wasting Well

Az első fejezet a szemét kulturális vonatkozásait veszi végig. Miért undorodunk a szeméttől, milyen a viszonyunk hozzá? Hogy ünnepeljük a szemetelést, pazarlást? A következő két fejezet a szemetelés számtalan fajtáját veszi sorra. A negyedik fejezet a szemét kezeléséről szól, az ötödikben a szemét különböző meghatározásait adja meg az író. Az utolsó fejezet azt vizsgálja, hogy lehet-e jól, élvezettel és hasznosan szemetelni?

A pazarlás része a városoknak és a társadalmaknak.

Az épületek hulladéka beépül a városba, megemeli az alapsíkját, alakítja a topográfiáját.

Az amerikai városok (több mint 100,000 lakos) 20-25%-a üresen áll. Ennek a területnek 20-25%-a valamilyen oknál fogva nem beépíthető. A többi fennmaradó rész elvileg használható lenne, de a tulajdonviszonyok, spekuláció miatt nem elpazarolt

területe a városnak. A nagyvárosok pazarlásával szemben a külvárosokban túl kevés az üres hulladékterület. Azzal, hogy szinte minimális a telek és házak közötti fölösleges, szabad rész, a társadalmi tevékenységek tere minimális területre koncentrálódik.

A fejezet felsorol működő megoldási kísérleteket, hogy különböző városok hogyan kezelik az elhagyott épületeiket, hogyan próbálják csökkenteni a keletkező hulladékot.

Az elhagyott épületek, falvak és tájak mellett léteznek elhagyott városok is, de szembetűnő a városok ellenállása. A történelem során relatíve kevés város tűnt el. Ókori városok közül majdnem 5 % maradt fent közel 2500 éves időtartam alatt. Az elmúlt 1000 év feljegyzett 905 városa közül 875 ma is létezik.

Az utolsó fejezetben felteszi a kérdést, hogy mit tudunk majd tenni az elhagyott felhőkarcolókkal, autóparkolókkal, autópályákkal. A kérdések során víziókat villant fel. Véleménye szerint új rítusokat kell majd bevezetni. Az épületek elbontását közösségi eseményekkel is le lehet zárni, halotti torként megünnepelni. Helyek és tájak elpusztulásához is szülehetnek rítusok, szokások.

Alapfelvetés 01

A tárgyak/ épületek szemétként való értelmezése emberi beavatkozás által megváltoztatható.

A kérdés, hogy a szemétből hogyan lesz ismét érték? Ezt a jelentésváltozást az egyének hogyan befolyásolják, van-e hatásuk rá? A társadalom hogyan változtatja ezt a megítélést? Emberi beavatkozás útján szemétnak gondolt épületek is visszafordíthatóak-e értékévé?

Ha a szemét megítélése az ember szubjektív hozzáállásán alapszik, akkor ez tud változni, alakulhat idővel. Milyen eszközökkel alakítható a szemét fogalma? Hogyan változhat a megítélés egyéni, és hogyan társadalmi szinten? A szemét értékévé minősítésével az épület/ tárgy életútja folytatható, meghosszabbítható. Ennek a jelentésváltozásnak milyen eszközei lehetnek?

Ilyen jelentésváltásra lehetnek példák az építész felmérőtáborok. A felmérők folyamatos jelenléttel, aprólékos felméréssel tudtukon kívül ráirányítják a helyiek figyelmét az értékekre. Az addig értéktelennek gondolt épületrészletek jelentőséget kapnak, és a helyiek odafigyelésével lehetőség nyílik az értékek megőrzésére.

Az tárgy életútjának, identitásának, megítélésének vizsgálatára a "2006 Handbook of Material Culture Michael Rowlands and Christopher Tilley" és a "Journal of Material Culture" cikkeit és eredményeit veszem alapul. Ezek közül is elsősorban azokat a kutatásokat vizsgálom meg, amelyek elsősorban az épített környezettel és épületekkel foglalkoznak.

Mélanie van der Hoorn "Exorcizing Remains" cikkében két példán keresztül vizsgálja, hogy egy nem kívánt épület megítélése hogyan változhat meg idővel. Az egyik példája a berlini fal ikonná válása, másik a Prora nyaralókomplexum lassú bomlása. Az első példánál egy negatív jelentéstartalmú építmény darabjai új jelentést kapnak, és szimbolikus vakolatdarabokká válnak. A másik példánál ezzel szemben nem hirtelen jelentésváltás történik. A hatalmas, elhagyott épület társadalmi megítélése finoman változik, miközben az épület is fokozatosan, szépen lassan pusztul.

A kutatás megállapítja, hogy az elfelejtettség, elhagyottság nem egy hirtelen állapot, hanem egy folyamat része. Ez a folyamat megváltozhat és megfordulhat az új használók által.

Állítása szerint, amíg a nagyobb épületek funkcióváltására és megváltozására a társadalom tagjainak kevés ráhatása van, addig a romok vagy sérült épületek viszonyait sokkal könnyebben és személyesebben változtathatják.

A németországi Prora nyaralókomplexum 1937 és 1939 között épült, magán viselve a kor negatív megítélését. Az épület 20,000 ember befogadására épült, 10,000 szobával, 4,5 km hosszú, 8 darab 500 méter hosszúságú blokkból áll. Közvetlenül a háború után teljesen kifosztották, mindent elhordtak belőle. Az épületet elkezdték lerombolni, de a bontás félbeszakadt. Azóta számtalan kísérlet akadt az újrahasználására, de a mai napig üresen áll, folyamatosan pusztulva. Napjainkra Prora lakói között kultusz kezdett kialakulni, a lakók nem szívesen válnának meg tőle. A közel 80 év alatt rárakódott negatív jelentések mellett megjelentek a pozitív kötődések, emlékek.

Irodalomjegyzék:

Kevin Lynch, 1981 *Wasting Away*

María José Zapata Campos C. Michael Hall, 2013 *Organising Waste in the City*, *International Perspectives on Narratives and Practices*

Heather Rogers, 2005 *Gone Tomorrow*, *The hidden life of garbage*

Susan Strasser, 1999 *Waste and Want*, *A social history of trash*

Mary Douglas, 2002 *Purity and Danger*, *An analysis of concept of pollution and taboo*

Gay Hawkins, 2006 *The Ethics of Waste*, *How we relate to rubbish*

Christopher Tilley, Webb Keane, Susanne Küchler, Mike Rowlands and Patricia Spyer, 2006 *Handbook of Material Culture* Michael Rowlands and Christopher Tilley, „Monuments and Memorials”

MÉLANIE VAN DER HOORN, *EXORCIZINGREMAINS*, *Architectural Fragments as Intermediaries between History and Individual Experience*

Újraolvasni:

William McDonough, Michael Braungart, 2002 *Cradle to Cradle*

Silent City, 90-109. old. *Urban Digestive Systems*, *TrashTrack*

Strike magazin, 2013 *shit, trash, rubbish, indecent, killer, erosion*

Journal of Material Culture:

The Materiality of Domestic Waste: The Recycled Cosmology of the Dogon of Mali Laurence Douny
Journal of Material Culture, November 2007; vol. 12, 3: pp. 309-331.

Your Trash Is Someone's Treasure: The Politics of Value at a Michigan Landfill Joshua Reno
Journal of Material Culture, March 2009; vol. 14, 1: pp. 29-46.